

Extase en Leren in vreugde

"We leren van nature en ons hele leven lang; Leren is leuk en gaat het beste wanneer we met plezier leren. We zijn tot veel meer in staat dan we geneigd zijn te denken en het tot ontplooiing brengen van al onze kwaliteiten, vraagt om een evenwichtige ontwikkeling van onze gehele persoonlijkheid," zegt George Leonard, auteur van het boek 'Education and Ecstasy'.

Tekst Marja de Vries

erontrust over de getalsverhouding tussen leraren en leerlingen, de verveling onder leerlingen en sommige leraren en de afwezigheid van hartstocht en de algehele saaiheid op vele scholen in de jaren vijftig en zestig, concludeerde George Leonard: "Het (schoolstelsel) is een afdwingend en uitputtend gebeuren, dat het volop naar buitenstromen van menselijke mogelijkheden indamt en blokkeert." In zijn boek 'Education and Ecstasy' doet hij daarom voorstellen en aanbevelingen voor een bredere en diepgaander vorm van onderwijs. De drie inzichten die hierbij centraal staan zijn:

- we leren van nature en ons hele leven lang
- leren is leuk en creëert bovendien vreugde
- het menselijk potentieel is veel groter dan ons wordt voorgehouden

Het boek 'Education and Ecstasy' verscheen in 1968 en werd in die tijd beschreven als mogelijk het meest belangrijke boek over scholen, hun problemen en hun mogelijkheden. In de jaren 80 werd het boek herzien en tot op heden wordt het nog steeds geraadpleegd als een inspiratiebron bij het vormgeven van nieuwe manieren van onderwijs. Dat is begrijpelijk, omdat veel van zijn inzichten en ideeën om een omgeving te creëren waarin de passie, verwondering en creativiteit van kinderen aangewakkerd worden tot op de dag van vandaag nog steeds relevant zijn.

We leren van nature

Het allerbelangrijkste is volgens George Leonard het inzicht dat leren het doel van het leven is: we zijn van nature nieuwsgierig en hebben een permanente neiging om te leren. Dit is in onze cultuur het beste te zien bij kinderen tijdens de eerste twee jaar, waarin ze leren te staan, lopen, praten en allerlei andere dingen, zonder dat iemand ze daartoe aanzet of les in geeft. Kinderen willen dingen begrijpen, uitvinden hoe dingen werken en onder de knie krijgen wat ze

andere mensen zien doen. Ze zijn open en onderzoekend en niet bang om fouten te maken.

De praktijk van de meeste schoolsystemen lijkt echter voorbij te gaan aan deze, in iedereen aanwezige, natuurlijke wens om te leren. In plaats daarvan lijken veel schoolsystemen er van uit te gaan dat kinderen anderen nodig hebben om iets te leren, en bovendien – goedschiks of kwaadschiks – aangezet moeten worden om iets te leren. George Leonard wijst er op dat het uiteindelijke gevolg hiervan is dat de oorspronkelijke aanwezige wens en bereidheid om te leren wordt geblokkeerd. Hij pleit dan ook voor radicaal andere vormen van onderwijs: vormen die dit van nature leren ondersteunen zodat kinderen hun nieuwsgierigheid, enthousiasme en liefde voor leren, die ze vanaf hun geboorte hebben, behouden.

'Eureka!' Leren creëert vreugde

Om dit te bereiken wijst George Leonard op een ander belangrijk inzicht, namelijk dat het proces van leren zelf, in de vorm van kijken en onderzoeken, niet alleen leuk is, maar ons bovendien ook vreugde oplevert. Het is bekend dat mensen die belangrijke ontdekkingen hebben gedaan, de momenten waarop ze iets konden, altijd met een uitzinnige vreugde begroet hebben. Zoals Archimedes uitzinnig van vreugde uit zijn bad sprong en "Eureka!" riep, – ziet George Leonard dit bij kinderen: een kind van anderhalf, dat er in slaagt het ene blokje op het andere te zetten, kraait van plezier omdat het een ontdekking heeft gedaan die voor hem of haar niet minder belangrijk is dan die van Archimedes. Kinderen genieten van leren. Leren, iets voor de eerste keer kunnen of begrijpen, geeft vreugde. Al eerder stelde Maria Montessori dan ook, dat de juistheid van educatieve processen getoetst kan worden aan de blijheid van het kind. In situaties waarin leren vreugde geeft, is het niet nodig om kinderen te motiveren door middel van beloningen.

Wij weigeren echter te erkennen, schrijft George Leonard, dat ieder kind begint als een Archimedes en dat beloningen in feite het tegenovergestelde suggereren en (onbedoeld) het kind de boodschap geven, dat leren moeilijk en/of onplezierig is – van waar anders die beloning... Het is een nog grotere vergissing te denken, dat het plezier van leren en onderzoeken gestimuleerd kan worden door middel van dwang. De angst of stress die gedwongen leren ver-

Marja de Vries richt zich op vernieuwingen op het terrein van leren en onderwijs, die meer in lijn zijn met wie we in essentie zijn.
Info: 0541-533593

n passie

Werken aan duurzaam leergedrag

De nieuwe docent wordt leerprocesbegeleider. Zij/hij onderhoudt een relatie op met de leerling, bereidt de leeromgeving voor en wordt organisator van geschikte leeractiviteiten.

oorzaakt, werkt averechts en blokkeert het natuurlijke leerproces. Ook daarom pleit George Leonard om situaties te creëren waarin het vermogen om met vreugde te leren centraal staan. Wanneer het gevoel van extase, dat leren op kan roepen, zou worden gevolgd, kan volgens hem het onderwijs gemakkelijk een beweging maken in de richting van het ontwikkelen van het menselijk potentieel.

We zijn tot veel meer in staat

George Leonard wijst erop, dat we in feite veel groter, wonderbaarlijker en tot veel meer in staat zijn, dan we geneigd zijn te denken. Volgens hem is het menselijk potentieel om te leren, lief te hebben, te voelen en te creëren oneindig, en zijn we voor het grootste deel ongebruikt potentieel.

Echter, de meeste onderwijssystemen weerspiegelen een geheel andere kijk op het menselijk potentieel. Zolang we niet het bestaan van al onze vermogens erkennen, is het daarom volgens hem onwaarschijnlijk, dat wij een onderwijssysteem kunnen bedenken, dat de ontwikkeling van ons volledig potentieel zal bevorderen. Daarom vraagt het tot ontplooiing brengen van onze hoogste kwaliteit in de eerste plaats om de erkenning dat het menselijk potentieel veel groter is dan waar het huidige onderwijssysteem lange tijd vanuit is gegaan. Om dit nader toe te lich-

© AVENTURIJN

ten, verwijst George Leonard onder andere naar een onderzoek dat Harold McCurdy in 1960 deed naar de jeugd van 20 genieën. Harold McCurdy ontdekte dat de drie gemeenschappelijke factoren in hun jeugd bleken te zijn:

- een hoge mate van gerichte aandacht en liefde voor het kind van ouders en andere volwassenen;
- relatief weinig tijd samen met andere kinderen, met name buiten de familie;
- en als gevolg van deze twee zaken de ontwikkeling van een rijke fantasie.

Harold McCurdy concludeerde dat het openbaar onderwijs in de praktijk al deze drie factoren reduceert tot zaken van weinig waarde. Volgens George Leonard laat dit dan ook zien, dat het huidige onderwijssysteem in feite het menselijk genie onderdrukt en in plaats daarvan leerlingen voortbrengt die het, wat het leren betreft, 'wel zo'n beetje gehad hebben'. Dus wat we volgens hem nodig hebben, is enerzijds de erkenning voor de eindeloze mogelijkheden voor groei in ieder kind. Anderzijds is het nodig om het belang te erkennen van het ontwikkelen van een levendige fantasie en van het belang van voldoende ruimte en tijd voor stilte en alleen zijn.

Het onderwijs van de toekomst

Volgens George Leonard vraagt de samenleving van de toekomst van ons allemaal om de ontwikkeling van onze creativiteit en ons volledig potentieel. Het tot ontplooiing brengen van al onze kwaliteiten, vraagt bovendien om een evenwichtige ontwikkeling van de gehele persoonlijkheid, dus om het tegelijk ontwikkelen van onze fysieke, emotionele, cognitieve en spirituele vermogens. Naast vaardigheden als lezen en schrijven vraagt het tot ontwikkeling brengen van de deugden van het hart en de ziel. Het

De nieuwe docent

Hoewel George Leonard weinig schrijft over de rol van 'de docent van de toekomst' zal die veranderen van de expert voor de klas, naar die van de deskundige begeleider naast de leerling. De docent zal nog steeds verantwoordelijk zijn voor het leerproces van de leerling, maar terwijl computers hun rol van 'informatie-automaten' overnemen, worden zij leerprocesbegeleiders en organisatoren van de geschikte leeromgeving en leeractiviteiten. De vraag die open blijft, is wat er nodig is, opdat docenten hun rol zo ingrijpend kunnen veranderen.

vraagt om betere communicatieve mogelijkheden, de ontwikkeling van onze intuïtie, het contact met innerlijke kennis en onze vermogens tot liefde. Hoe ziet dit nieuwe onderwijs er uit? Hij schildert het leren en onderwijs van de toekomst als een vrijwilli-

Ga waar je lichaam en ziel willen gaan!

De bekende mythologieskundige Joseph Campbell (1904-1987) ligt een tipje van de sluier op. Hij spoorde zijn studenten aan om hun passie te ontdekken en te volgen: "En wanneer je dat gevoel hebt, die kleine intuïtie van je passie, pak het! En houd het dan vast en laat je door niemand meer van je pad gooien. Niemand kan je vertellen wat het precies zal gaan worden. Ieder van ons moet zelf leren om zijn eigen diepte te herkennen." Toen hijzelf klein was heeft hij dat ook niet laten gebeuren: "Mijn familie hielp me de hele tijd, om precies dat te doen, wat ik werkelijk het allerliefste wilde doen." Hoe kunnen we kinderen helpen om hun passie te herkennen? Volgens hem moeten we hiervoor beginnen om het kind goed te kennen en aandachtig waar te nemen. Zo zal het ons opvallen wanneer een kind plotseling door iets geraakt wordt: de ogen gaan wijd open en de gezichtsuitdrukking verandert. "Hier opent zich plotseling de levensmogelijkheid: ze hebben daar en dan het Leven gevonden." En een glimp van het pad waar hun lichaam en ziel het liefste willen gaan.

ge, vreugdevolle levenslange ervaring en voorspelt dat kinderen in de toekomst op school vreugde zullen leren in plaats van agressie en leren uniek te zijn in plaats van zich te bekwaamen in bekrompen competitie. Terwijl ze de vaardigheden en kennis van de bestaande cultuur (lezen, schrijven, rekenen, geschiedenis en dergelijke) op een vreugdevolle manier zullen aanleren, zullen ze daarnaast leren om creatieve varianten te vinden van zaken waarover op dat moment overeenstemming bestaat.

En terwijl in deze nieuwe sfeer van leren het huidige onderwijsniveau bereikt kan worden in een-derde van de tijd of minder, blijft er voldoende tijd over om het onderwijs uit te breiden naar het ontwikkelen van sociale en emotionele intelligentie en de integratie van lichaam en ziel. Zo zullen kinderen niet alleen leren delen, in plaats van overmatig vergaren en leren de relaties tussen mensen te onderzoeken en daarvan te genieten, maar ook leren om verschillende bewustzijnstoestanden te ervaren. Bovendien zullen ze leren dat leren – een woord dat ook zingen, dansen, omgang en vele andere dingen omvat – het belangrijkste doel van het leven is. Om dit te bereiken bepleit George Leonard dat iedere leraar, ouder en leerling betrokken raakt bij de vernieuwingen van het huidige onderwijs. ◀

Meer weten?

George Leonard, *Education and Ecstasy* (1968), New York, Delta Books en (1969), New York, Delacorte Press. (Herzien in 1981, George Leonard, *Education and Ecstasy*, Berkeley, CA: North Atlantic Books).
James Redfield, Michael Murphy & Sylvia Timbers, *God en de toekomst van de mens: persoonlijke groei in een stroomversnelling*, (2003), Uitgeverij Altamira-Becht BV, Haarlem, p. 146-150.
Joseph Campbell, *The Power of Myth* with Bill Moyers, (1988) p. 146-148.